

PRZYKŁADAĆ (543) *vb impf*

W inf -kład- (56), -kład- (2); -kład- *SkarŻyw* (1); -kład- : -kład- *SienLek* (38:1); *w pozostałych formach* -kład- (213), -kład- (10); -kład- *SkarJedn, SkarŻyw* (3), *ReszPrz, ArtKanc*; -kład- : -kład- *BielKron* (1:2), *CzechRozm* (1:2); *drugie a jasne*.

inf przykładać (141). ◇ *praes 1 sg* przykładam (22). ◇ *2 sg* przykładasz (2). ◇ *3 sg* przykładą (41). ◇ *1 pl* przykładamy (15), przykładamy (1) *ActReg*. ◇ *2 pl* przykładacie (1). ◇ *3 pl* przykładają (20). ◇ *praet 1 sg m* -m przykładał (1). ◇ *3 sg m* przykładał (5). ◇ *1 pl m pers* -chmy przykładali (1). ◇ *3 pl m pers* przykładali (2). ◇ *fut 1 sg m* będę przykładał (1). ◇ *2 sg m* będziesz przykładał (11), będziesz przykładać (2), przykładać będziesz (2); przykładać będziesz *SienLek*; będziesz przykładał : będziesz przykładać : przykładać będziesz *FalZioł* (10:2:1). ◇ *3 sg m* będzie przykładał (2). ◇ *imp 2 sg* przykładaj (216); -aj (97), -(a)j (119). ◇ *1 pl* przykładajmy (1). ◇ *2 pl* przykładajcie (3); -ajcie (2), -(a)jcie (1). ◇ *con 2 sg m* byś przykładał (2). ◇ *3 sg m* by przykładał (2). ◇ *1 pl m pers* byśmy przykładali (3) *CzechRozm, SkarKaz* (2), bychmy przykładali (1) *RejPos*. ◇ *2 pl m pers* byście przykładali (2). ◇ [3 pl m pers by przykładali.] ◇ *impers con* by przykładano (1). ◇ *part praes act* przykładając (42).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVI (jeden z niżej notowanych przykładów) – XVIII w.

1. Umieszczać coś w bezpośredniej bliskości czegoś (często coś na czymś), stykać, przytykać, przyłączać; *apponere Vulg, Mącz, Calep, Cn; admove, adhibere Calep; applicare, imponere, superimponere, superponere Cn [w tym: co (325)] (429)* : Appono – przykładam, przifadzam. *Calep* 84a, 26a.

przykładać czego (1): Tu sie godzi wiedziec iż troiako sie mnoży ciepło przirodzone. Pirwżim obiczaiem w wielgości á to przykładaiąc k sobie rzeczy ciepłych, ia[ko] fą fżuby [...] *GlabGad* F6v.

przykładać do czego (3): *BierEz* I4v; [św. Piotr] przynieść młodzienca y z oną odciętą nogą kazał. którą po gorącey do Pána Bogá modlitwie/ przykładaiąc do członká przy którym byłá/ cudownie wnetże mocą Bořką vzdrowił y fpoil *SkarŻyw* 373; Groby Męczennikow wżędy czćimy/ y święty proch do oczu przykładaiąc/ iefli możemy całuiemy *WujNT* 385.

przykładać k komu, ku czemu (3): Czemu rzecz którą miłuiemy obłapiaiąc ku pierliom przytulamy. (–) Bowiem miłofć z fercza pochodzi ktore w pierliach przebywa, także lubą rzecz ku ferczu przykładamy iako iemu włafną *GlabGad* D6, F6v. Cf »pieczęć przykładać«.

Zwoty: »pieczęć przykładać« [w tym: na co (3), ku czemu (1)] = *obsignare, persignare Calep; sigillo insignire JanStat* (8): A thy rzeczy staly ssię we srodę w dzyen Swienthego Grzegorza Roku Bozego 1550 ku ktorey minvczie [= kopii] panovie Iednacze pieczęci swe przikladayą y rękamy swemy pothpisvyą. *ZapWar* 1550 nr 2655, 1549 nr 2658; Pátrzciefz ná co was bierzemy Y iák wam grob zoftawiamy. Wořk ná kámieñ przylepiaiąc Pieczęći nañ przykładaiąc. *MWilcHist* B3v; *ZapKofcier* 1582/41; *Calep* [717]b, 790b; A pieniądz iefť *materia* przez sie *infrugifera*, ále dla *authoritatem* wrzędu, który znák fwoy álbo pieczęć nañ przykładá, ztąd doftáie *authoritatem SarnStat* 1269, 259; [*ZapWpolActAdv* 1546 3/6v; *ZapWpolActCon* 1546 42; *ZapWpolKofc* 1546 720v].

»ręce przykładać« = *składać ręce do modlitwy* (1): Potym [*Heliasz*] ręce trzy rázy/ rozfzyrzywży nád nim [*martwym synem wdowy*]/ Przykładał/ á wołaiąc/ ták sie modlił zá nim *HistHel* B2v.

»ucho przykładać« (1): Białych głów łpowiedzi nigdy w kącie łłuchąc niechciał [św. Brunon]/ iedno ná mieyfcu iáwnym y oczóm ludzkim przeyrzyłym: á od widzenia twarzy ich/ oczy odwracáiąc/ vcho tylko przykładał. *SkarŻyw* 292.

Przen (15) :

Zwroty: »myśl, umysł przykładać« [w tym: *k(u) czemu* (5), *do czego* (1)] = *skłaniać się ku czemuś, upodobać sobie coś* [szyk zmienny] (3:3): Poetow też to iest wymyłkow nie opułczaymy, bowiem oni rozliczni á wielomyłni łą, włzakoż nie ku włzielim onym rzeczám ktore oni powiadaia mamy myfli przykładać *BielŻyw nlb* 11; *GórnDworz* M4; *RejPos* 262v; *RejPosWstaw* [41⁴]v, [110³]; IZ też *Ciuiles diffenfiones* káždy Rzeczyłpol(itej) nie tylko nie łą pożyteczne ále wielce łzkodliwe y do zginienia wiodą/ dobry miłovník Oyczyzny nie ma łwego vmyłfu do tego przykładać *Phil* N4.

»pieczęć przykładać« (1): gdyż kto iest vbogi w duchu/ á cíchy też w duchu/ iuż też włzytko w duchu zność może/ káżdą krzywdę łwoię y káždy včíńnienie łwoie: wiedząc tho łftotnie od Pána łwoiego/ ták iáko y thu w tey Ewányeliey łwiętey [*Matth* 5] nieomylną im pyeczeń ná to przykładać raczy/ powiedáiąc im tho łftotnie/ iż im to ná wielkie á ná pewne pociechy ich wyniść ma. *RejPos* 265v.

»[ku czemu] ręce przykładać« (1): A to będzie nawięczłfy obyczay moy ku chwale twey [*Boże*] iż ku káżdei łpráwie łwey zwielką pocziwołcią imienia twego ręce łwe będę przykładał *RejPs* 91v.

»przykładać serce« [w tym: *k czemu* (2), *do kogo* (1)] = *troszczyć się, angażować się uczuciowo; cor apponere Vulg; applicare animum Cn* [szyk zmienny] (6): Niedufaycie w łłóci [!] walzey/ á nieładaycie drapielstwa/ á iestli bogactwa wam będą przymnażać łie nie przyładaycie łercza. To iest, nie miłuycie ich gorączo *WróbŻołt* 61/11; mowię to s ciężkości/ Ze niewiem coś ty [*Panie*] obaczył w człowieku zá godności/ Iż ták ná wielkie zacności wyłtáwuiefz łtan iego/ A ná włzem chutliwe łerce thák przykładałz do niego. *LubPs* hh6v, P; *KochPs* 89, 116; *ArtKanc* Q11v.

a) *Przypisywać komuś, kojarzyć z kimś* [*kogo k komu*] (1) : [*papież Paweł III*] wplótlivych vczynkach Káligułę áłbo Neroná przewyłzłzał/ gdy y łwoiey corce Konłtaⁿciey nieprzepuścił/ y prze tę przyczynę iey mężá Bolfiułá z Forćiego otruł/ też y Laure Fárneyą łynowicę iego kniemu przykładałi *BielKron* 234.

a. *O zewnętrznym stosowaniu środków leczniczych, kosmetycznych itp.* (394) : [*sporyszowa nalewka*] Owredzenie wnąthrzne goij/ á tak y włzythkich człónkow gdy ią pije albo maczáiąc chufę przykłada *FalZioł* II 11d; Pomaga też białek [*tj. białko jaja kurzego*] na łparzelinę ognia albo vkropu/ Maczáiąc w nim wełnę: przykładać. *FalZioł* IV 20a; Drudzy ie [*ślimaki*] dla tego nałoliwłzy chowaią/ á gdy łie to przyda/ thedy przykładaia. *FalZioł* IV 32b; Też ciałto z oliwą á z łolą przykładać [*na wrzód*]: dobrze iest. *FalZioł* V 71v; Małć na tołz po naporzeniu. Wezmi Litargirium [...] *Camphori* [...]/ zmiefzay to barzo dobrze á przykłada/ przywiefzuy aby łie dzierżało z wierzchu. *FalZioł* V 93; Lekarłstwo łpaiaiące y też richłto goiáce/ to iest prochem załypuiąc/ albo plałtr vczyniwłzy: przykładać *FalZioł* V 102v, I 45b, 142b, II 14c [3 r.], III 37c, IV 3d (31); Albo zetrzy kmin co w mielłzy proch/ przeławłzy przez gęłtą chufę/ zgniec ij z iárećym wołkiem á przykłada. *SienLek* 63v; A kiedy łkrzepnie knot wtym vmázác/ á w łono kłásć/ ták długo áż łye wrzod przepuknie [...]/ á máłci goiácey knot przykładać *SienLek* 118; Ná ránę głęboką á wáłką/ łtrzeloną áłbo kłotą/ białą

miętkę z czyłym miodem/ á z opichem świeżym/ zároveň wzięwłzy vtłucz/ á przykładay. *SienLek* 146v; dayże ropie kilká dni ciéc/ á przykładay dotąd [na guz] oliwę z octhem/ á z miodem zároveň zmiéłzawłzy/ á ciepło to przykładay. *SienLek* 184, 54, 67, 68, 80, 87v (23); *Calep* 432b.

przykładać czego [w tym: po przeczeniu (2)] (47): Gdy zaiącz morzki z ije [!]/ thym go lecżą od iadu: przykładaiącz ie⁸⁰ [małża] miéła. *FalZioł* IV 38a; Ale ty rzeczy na proch z tłuczone [!]/ długo maią być warzone, Ocztu trochę mocznego k nim przylejelz/ á thego przykładac będzielz. *FalZioł* V 41v; Ten plafr ma być tak długo przykładan na rany/ aże sie żyły zroftą zafie. A iestliby było wieczey potrzeba: thedy zafie vczyńic tenze plaft [!] á przykładac z nowu Pamphili, y flaz pośpołu ftłuczone *FalZioł* V 115v; Gdyby iuz ta tłufoć [plamy] wyfła á po nieyby zoftało mieftce znakomite gdzie była tedy na tho przykładay chleba pńzenicznego ciepłego *FalZioł* V 118, I 6c, 13b, d, 21b, 41v (28); Dobrze téż ná kurcz/ gdźiekolwiek ieft/ przykładac poleiu/ nátlukłzy go z miodem á z fołą *SienLek* 143v; Wyczyściwłzy ránę/ iuz ią goić tymi máściámi/ ktore ciáło mnożą: nietrzebá iuz bárzo rány máczác iedno co potrzeb ku wymywaniu/ wełny świeżey téż nieprzykładać. *SienLek* 147v, 48v, 66v, 132v, 136v, 145v (15). Cf »maści przykładac«, »plastru przykładac«.

przykładać czego a. co (2): Laudanum z małtyką zmiefzane/ przykładayże go na zęby y na dziąfla/ wtwierdza y vmocnia zęby wdziąflach *FalZioł* III 27b. Cf »plastru przykładac«.

przykładać dla czego (2): Drugie dla zapalenia wątroby/ możelz przikładać faczeletek rozmocziwłzi w Mleczowey wodzie *FalZioł* I 43a, III 36b.

przykładać komu, czemu (żywotne) (12): Też maiorana sczyrwoną lebiódką vwarzona w wodzie albo w winie w chułcianym voreczku/ á pothym ciepło przykładay łobie na żywot/ vfmierza mocnie boleć kthora z wiatrow pochodzi *FalZioł* I 84a; Głowa iestliby niemocznego bolała. [...] Potym wezmi chuftę cienką/ zmaczayże ią pierwey w oczcie/ pothym wyźmi czyłcie oczet á zlož ią we throie albo we czworo/ potym zmaczay w thych wódkach á przykładay mu na głowę na czoło y na fkroni nawięczyey *FalZioł* V 69v, I 100d, IV 12a, 24d; á tego mu [koniowi] po kilká dni przykładay/ pothym mu záfypuy palonym háłunem *SienLek* 175, 179v, 181v, 183v. Cf »maści przykładac«, »plastr przykładac«.

przykładać naprzeciw czemu (1): weźmi nášienia koźiorożcowego tártego/ zmiefzay z mąką ięczmienną/ roftworzywłzy oleiem rożanym/ á tho náprzeciw wątrobie [tj. dolegliwościom wątroby] przykładay. *SienLek* 90.

przykładać na co [= miejsce na ciele lub dolegliwość umiejscowioną] (281): Wezmi nafienia fwoyfkiego kopru/ korzenia wyłokiego flazu a fmalczu wieprzowego, ftłucz nafienie y krułzenie flazowe, á potim zmiefzay s fmaltem á przikładay na wrzedzienicze. *FalZioł* I 7c; Też gdy ko mu [!] ielita wychodzą/ warz łok tego ziela zwinem á wlož dziewanny zgarfc/ á potym przikładay onego na ftolec albo fiedz wtym/ tedy ielito daley niebędzie wychodziło. *FalZioł* I 13d; Sok złołhogłowow z drożdżami winnymi á zmirrą á ftrochą fzafranu zmiefzany ieft dobrze na ięczmyki y na opuchlinę ktora bywa pod oczyma przykładaiącz chuftę na ty miefcza. *FalZioł* I 15d; Też proch Cziemierzycze czarney zmiefzany z miodem/ á thego przykładay na fiłthułę *FalZioł* I 46c; Vwarzenie Lacthuki w wodzie ftrochą ocztu/ iesth dobra na wrzedzienicze gorące/ przykładaiącz tego na ty bolączi. *FalZioł* I 73d; Na pępek przykładac [mech dębowy] takież/ czyrwoną niemocz zaftanawia. *FalZioł*

I 151a; LActuczana wodka [...] Na wrzody y na bolącźkhi y też na miełtcza gorącze przykładać/ chłodzi ie *FalZioł* II 7c; Też wzrok ołtrzy gdy ta Halena/ to iełt proch iey będzie z wodką rożaną zmiełzany/ á w tym rozmaczaiąc chułthę na oczy chore będzieł przykładać. *FalZioł* III 2c; Też flezionę [oślą] z wodą łtarwłzy gdy na czycze przykłada/ tedy mleko przyciąga. *FalZioł* IV 4d; Gnoy iego [wielbłqda] z miodem zmiełzany/ Na bolącźki nabiełgłe dobrze przikładać *FalZioł* IV 7c; Gdyby łafkolęciu oczy były wyjęte/ tedy zafię drugie narałtaią/ á to czynią łtare łafkolki ziele Czelidoniją im na oczi przykładaiąc. *FalZioł* IV 24d; A połoz na tę chułtę ten woreczek Tawtowy z tymi rzeczami aby łie rozgrzał, Potym to tak na łercze przykłada/ możelz y na pierłi przykładać *FalZioł* V 68v; Drudzy pod bolącźką priłzcz działaią. Biorą Cantarides robaki/ á łłukłłzy ie: przykładią na gołe ciało *FalZioł* V 71; Stłucz gorczycę z mydłem weneckiem/ á przyley troche wina/ vczyń z tego iakoby plałtr na łifcie bżowem/ albo omanowem/ albo chrzanowym/ to przykłada na bolącźkę. *FalZioł* V 71; Wezmi łarżęcżego wołku/ thak wiele iako małe kokofze iaie, Terpentiny [...] / á potym gdy ochłodnie á z twardnieie [!]/ tedy potrozłze na chułtę będzieł namazował á na ranę przykładał. *FalZioł* V 74v; Naprzod to iełt połpolita nauka: iż rana nie ma być richło goiona/ ale tak otwarta ma być/ przykładiąc na nie Atractiwy małci. *FalZioł* V 88v; Wezmi wina czyrwonego [...] á v węgła tak długo warz aż trzecia czełć wywre/ á gdy to gotowo będzie: wezmi bawełny łwitek á w thym dobrze zmaczay á na to [na hemoroidy] w zadek przykłada, przywięzać aby łie dobrze dzierzało *FalZioł* V 107v, I 6c, 10a, 12c, 13b, 17a (133); Splenium in plurali splenia dicuntur, Nieyáki plałterek yákoby podułzeczka z chułt którą ná rány przikładiąyá albo co takowego yełt. *Mqcz* 409c; Aloe tárte z octem zmiełzawłzy/ ná czoło przykładiąy gdy głowá boli. *SienLek* 50v; Albo náłtucz Poleiu z octem á zmałą zmiełzay/ á to ná zágorzeline y ná inny bol przykładiąy. *SienLek* 51v; Záziębłe záś oczy/ tak zágrzeielz/ tłuczony rumien ná oczy przykładiąy. Dobre też ná to płucá záięcze przykładić. *SienLek* 67; Niektorzy ná to [krew z nosa] ziemne łlimaki pałą/ á popioł s nich w nozdrze łypą/ albo łamy łwiežo łłukłłzy ná czoło przykładiąi/ á záłtanawiią tym krew albo vplawy z nołá. *SienLek* 73v; Albo wełmi zárowno fig y gorczycżnego nášienia/ vwiercze to wełpołek á rozmázawłzy ná chułtę ná piegi przykładiąy *SienLek* 79; Albo korzeń kobylęgo łzczawiu łłukłłzy/ ná zły páznogiec przykładiąy *SienLek* 136v; Ale ná inny ból żył/ kozié bobki/ w ocie á w miedzie warz/ á przykładiąy bądź ná łłuczony albo wywiniony raz. *SienLek* 143v, 40, 41, 48v, 49, 53 (85). Cf »małci przykładić«, »plałtr przykładić«.

przykładić w co (3): kthoby miał boleć w vłzoch/ tego przykładiąy w vłzy *FalZioł* III 20d, III 107v. Cf »małci przykładić«.

przykładić z czym (2): Też popioł łpaloney žabykrew [!]/ zasłtanawia: na ranę łypany. Pomaga też bolącźkam na žiłach albo łtawiech/ gdy z nim przikładią. *FalZioł* IV 15b; Wołk odmiękcza włzythki bolącźki/ y na cięłzkołci pierłi pomaga: z oleykiem Fijołkowym przikładiąiąc. *FalZioł* IV 28b.

przykładić gdzie (10): Zmiełzay włzytko łpołem á vczyń wodno/ á w tym chułtę maczaiąc: przykładiąy gdzie boli. *FalZioł* V 93v, V 93, 93v; Albo práżąc łol w worku/ ciepłó tám [na żywoł pod pępkiem] przykładiąy. *SienLek* 100; Wełmi łoku z babki/ y z dziewanny/ á wley ie w łtare łádłó rołpułciwłzy/ przyłoz wołku á żywice zá rowno/ przecędz á przykładiąy gdzieć trzeba *SienLek* 128, 117, 132v, 163. Cf »plałtr przykładić«.

W połączeniu z przysłówkowym określeniem sposobu użycia lekarstwa [w tym: ciepło (25), żywo (o robakach) (1)] (26): Też iest dobry balŕam na wyczyfienie macicze/ y na pobudzenie przyrodzoney niemoczy pania^m á tho gdy vwarziŕz z byliczã y zliŕciem bobkowym/ á to przykładay na macicze ciepło *FalZioł* I 22b; Też gdy poley będzie zagrzany dobrze w płociennym workhu na panewcze/ á gdy go ktho łobie będzie ciepło przykładał na głowę/ tedy rymę z zimney przyczyny wyfułza y oddala *FalZioł* I 100d, I 38d, 53c, 71d, 84a, 99c (15); Niektorzy robaki co ie krowkami zowã/ żywo ná pępek przykładaia/ á ony wyciągnãwŕzy iad wŕię/ zdechnã *SienLek* 100v; álbo łáyno wołowe przykładay ciepło ná twãrde łtawy opuchłe. *SienLek* 120v, 78, 100 [2 r.], 148v, 150 [2 r.], 179v, 184; zióła łámé wyzãwŕzy/ álbo w chuŕcie/ álbo tãk łámé/ ciepło przykładać/ y co kiedy raz oŕtydnã powtarzãc. *Oczko* 33.

Zwroty: »maŕc, maŕci (G sg) przykładać« [w tym: na co (9), komu (1), ku czemu (1), w co (1)] [szyk zmienny] (10:6): Też fkorę z owocem ŕpaliwŕzy vczyñ proch/ który zmiełzay s łmalczem wieprzowym á vczyñ małc á tã małc przykładay na złe rany gnoiŕte *FalZioł* I 108d; Maiã [rany] byc vmywany dwa razy na každy dzieñ, á po vmywaniu, małz przykładać tey małci. *FalZioł* II 20b; A to tã małc moze przykładać na wŕzelkie rany: kthore chce aby mu fie richło zgogiły. *FalZioł* V 108, I 25a, III 12b; Ná miełtce bolãce przykładać tãkã maŕc *SienLek* 94; Ale ku goieniu muŕi inéy maŕci goiãcýy przykładać *SienLek* 130v, 121 [2 r.], 121v, 131, 147, 153 (11).

»plaŕtr (a. emplaŕtr), plaŕtru przykładać« [w tym: na co (50), komu (2), gdzie (2)] [szyk zmienny] (62:2): Przykładał mu [lekarz młodzieñcowi] też pãłŕtry/ pod ktorymi rany fie mu iãtrziły *ForCnR* D2v; A gdiby teⁿ pãłŕtr przykładał na członek thaiemny młodemu męŕzciznie tedy mu nie będzie roŕc *FalZioł* I 34d; Też liŕcie pozimkowe z liŕciem iaworowym weŕpołek vwarzone/ á łtego potym vczyñ pãłŕtr á przykładay gi na złamane goleni *FalZioł* I 52d; A ten pãłŕtr y na twardoŕc łleziony y wãtroby iest dobry poranu przykładaiaocz na nie. *FalZioł* I 81b; Ten pãłŕtr gdy będziełz przykładał na rany głęboko gnijãce, goij ie barzo. *FalZioł* I 102d; albo vczyñ pãłŕtr zbiałki iaiecznymi zmiełzawŕzy Bolnm [.] armenum/ á nafienia babczanego k temu przyczyniwŕzy/ á na pępek przykładay dla biegunki. *FalZioł* III 36b; Krew ie^{so} [zajãca] wyciera łukno/ á popioł z głowy iego na opadnienie włofow pomaga: gdy z niedzwiedziem ładłem Emplaŕtr przykłada. *FalZioł* IV 11d; Też łłucz figi z piołynem á z mãkã ieczmiennã/ vczyñ z tego iakoby pãłŕtr á przykładay na bolãczkã. *FalZioł* V 71, I 37c, 38d, 41a, 44b, 66a (60); NAprzod vkãłzeniã człowieczã/ gdyz tãż iãdowitã iest/ iãko iad wyciągnãc: gnoiem z vchã człowieczego ono miełtce pomãzuy/ á ná tho pãłŕtr goiãcýy Mãŕci przykładay. *SienLek* 150v, 135v, 146.

»z wierzchu (a. na wierzch) przykładać« [w tym: czego a. co (1)] (8): VOŕk iesth lekarzłtwo: maiãcz łrzodek miedzi zagrzewaniem á oziãbianiem: miedzy wyfułzaniem á odwilzaniem/ á przetho iest rzecz nieiako trawiaacza (nie pożywaiãcz go) ale z wierzchu przykładaiaocz. *FalZioł* IV 28a; SErcze z wierzchu przykładaiaocz tak poŕilay *FalZioł* V 68; tedi nie trzeba ładnego pãłŕtru na wierzch przykładayc [!]/ ani w ranã ładnego knothu nie kłãłc *FalZioł* V 111, I 45d, 47b, II 4a, V 115; *SienLek* 94v, 154v.

Przen (5) :

przykładać czego na co (1): Czyńże łobie łyroprek z rołtropney mądrości [...]. Wiefz żeć kázde lekárftwo gorzkość w łobie miewa/ Ktorą więc kázda niemoc rádá wybolewa. Tegoż ty ágáryku przykłáday ná dułżę *RejWiz* 79.

przykładać na co (3): Tákże też gdy bez grzechu powłzedniego być ná tym świecie niemożemy/ że łobie też náświétfzą krew iáko nápewnieyfze ná wżyfłtko złe náłże lekárftwo przykłádamy *WysKaz* 32. Cf *przykładać czego na co*; »plastr przykładać«.

Zwroty: »maści [G sg a. A pl] przykładać« (2): Bo kogo więcz zdradna miłócz po myłli zniewoli Iuż ni małci nie przykłáday barzo ten wrzod boli *RejJóz* F6; [*młodzieniec mówi*]: Widzyálem teraz wżyfłtki piekielne przepáści/ A kto łie tám dołtánie/ nie przykłáday máłci. Iuż to wrzod niezgoiony/ iuż ná wieki boli *RejWiz* 170v.

»plastr [na co] przykładać« (1): A ták łłuchay coć tu zá plałtr álbo zá lekárftwo ná thę ránę twoię ten dobrotliwy Pan przykłádać raczy: Oto łie vznyá nędzniku/ oto czyn pokutę *RejAp* 31v.

2. Kłádać przykrywać, przygniatać, obkłádać czymś (o zabiegach leczniczych) (1) :

Zwrot: »z wierzchu przykładać« (1): Theż warzyć lífthy [*dębu*] w czyrwonym winie i tym wymywać łwieże rany/ á z wierzchu zafię líftem przykłádać *FalZioł* I [115²]b.

3. Dodawać czegoś innego, nowego a. więcej tego samego; uzupełniać, adiungere *Modrz, Calep, Cn*; *apponere Mącz, JanPrzyw*; *accomodare, addere, annectere, aptare, coniugare Calep; superaddere Cn* (93) : Subministro, Przipoługuyę/ Pomagam/ Dodáye/ Nádawam/ Przikłádam. *Mącz* 222c; Multiplico, Pomnażam/ Rozmnażam/ Przikłádam. *Mącz* 236c, 310a.

a. O rzeczach materialnych (20) : [*Archanioł Michał, ważąc dobre i złe uczynki Księcia mówi*]: A tak Xiáże yełli czo małs Przikłáday w Czas *RejKup* aa7v.

przykładać czego (8): Nákládl Ezop przedęń [*przed kapłana*] chlebá: Fig y dákyłow przykłádał/ Aby iadł łágodnie námawiał. *BierEz* A3; *KrowObr* 80v; Iákiemże tedy łumnieniem/ á iákiem bełpieczeńftwem bezecni wymyłłáćże dziś łmieię gwałćić tę wołá á tę wftáwę Páná łwego [...]/ iż do tey thák zacney łwiátołci [*tj. chrztu*]/ łmieię przykłádać oleiu/ łoli/ pluiá/ y ine dziwy łtroię. *RejPos* 153v. Cf »drew przykładać«.

przykładać co (1): (*nagł*) Michał pyta czo z Mnichem czinć [!] (–) Panie a czoż każełs dzałacz Iużci niemáłs czo przikłádadcz [!] [*na waęę*] *RejKup* cc6v.

przykładać do kogo, do czego (4): Kiedyby w łámego Kryłtułá wierzyli tedyby do niego nic nie przykłádałi *KrowObr* 80v *marg*, 80v; *RejPos* 153v. Cf »drew przykładać«.

przykładać komu (1): A ten co tu rołkołzy ná łwiecie wżywa/ Tám po łmierci po włzy záwżdy w piekle bywa. Co to wżyfłtko zmyłłili oni goli łgarze/ Aby im przykłádamo więczey ná ołtarze. *RejWiz* 21v.

Z przysłówkiem ilościowym zastępującym dopełnienie bliższe (1): *RejWiz* 21v cf *przykładać komu*.

Zwroty: »drew przykładać« [*w tym: do czego* (2), *czemu* (1), *na co* (1)] = *ligna subministrare Mącz* [*szyk zmienny*] (4): O tym to ogniu [*w łwiátyni jerozolimskiej*] mówił Pan Bog: Ogień moy ná ołtarzu záwżdy będzie gorzał/ ktory będzie Káplán chował przykłádaíąc drew ráno ná každy dzyeń *BielKron* 38; *Mącz* 222c; Abowiem páná káżdego vmyłł iełt iáko płomień ktory łie záwżdy ku gorze ciągnie/ kiedy do niego dobrych drew przykłádaíią. *RejZwierc* 41v, 15.

»jeszcze przykładać« (1): (nagł) Mjchał Czartowj powieda yż yego Waga [na której ważą grzechy i dobre uczynki] częśka? (-) A małli yęćze przikładać Muffać fię powrozy padać *RejKup* aa7v.

Szeregi: [»przykładać a nagromadzić« : Człowyekowi dobremu przed oblicznością fwoyą dał ięft bog mądrość/ vmienie/ y wefołość/ ále grzeffnikowi dał vdręczenie y pracęowanie zbyteczne/ áby przykładał á nágromádzył/ á dano będye temu ktory fye lubi bogu. *HierWielEccle* 4v.]

»nie przykładać ani przydawać« (1): Abowiem kiedybyście w lámym Kryftulie [...] wfeláką obronę/ y błogofławieńftwo pokládali y iemu fame^{mv} tylko tześć y chwałę dawáli/ tedybyście do Kryftuła/ Oleiow [...]/ Iábłek/ y infzych rzetzy wymyflonych/ nieprzykładałi/ áni przydawáli/ iáko przydawaćie *KrowObr* 80v.

Przen (3) : Ták ten worek [tj. *sakwa Judasza*] bezecny iáko káldan wilczy, Závłze zieie: Przykłada y woła, chocia milczy. *KlonWor* **2v.

przykładać co ku czemu (1): Boby mogły takie być vczynki náłze/ ktoreby fię ni wczym nie zgodziły z láfką Bożą y z męką Chriftułową: ábo ktorychby ku rowney wádze wiele niedoftawáło/ gdybyfmy ie ná fzale położyć chćieli z BOżym miłofierdziem y z śmiercią Chriftułową. á takbyfmy fię ná nich bárzo omylili: gdybyfmy miáfto złotá (iż ták rzekę) y drogiego kámienia/ chwafty iákie ábo gnoy/ ku onym zacnym y powážnym Boskim przykładałi. *CzechRozm* 212.

Zwrot: »drew przykładać« (1): Niech w tym kościele [który wierny buduje w swoim sercu] gore vftáwiczny ogień żądź niebiełkich: do ktorego drew fłowá Bożego y rozmyślánia nabożnego/ y oleiu miłofiernych vczynkow przykłada ymy. *SkarKaz* 457a.

a. O sporządzaniu środków leczniczych [(ile) czego] (5) : Theż wino w ktorym by była ta Thrawa vwarzona z ieleniem ięzykiem á s khorzeniem iaworowym/ á oczukrowawfzy piy tho [...]/ takież gdy thego na fledzionę zwierzchu przyłożifz/ mocnie wfpomaga fledzionę/ czukru nicz nieprzykłada ycz. *FalZioł* I 60a; Korzeń tey marzany ięft czyrwony maiący mocz pobudzaiącą vriny [...]/ niefzkodzi trochę ftym korzeniem przykładać maftyki. *FalZioł* I 121b, I 19b; Pijá téż ná to [na uraz] máść czerwoną z Aptéki/ ktorą ták czyniá: Czerwoné korzenie w máiowym máśle fmażą/ á gdy lepfzá chcá mieć/ pfięgo fádłá przykłada y SienLek 149; *Oczko* 18.

b. O tekście mówionym lub pisanym: uzupełniać wypowiedź, tekst, dzieło; dopowiadać, dopisywać; adicere *JanStat*, *JanPrzyw*; **subiungere** *Mącz* [w tym: co (27)] (48) : Subiungo, Przikładam/ to k temu przidawam álbo mówię. *Mącz* 178b; *CzechRozm* 139v.

przykładać kogo [= wymieniać w tekście, przywoływać] (4): dufacie themu fmródliwemu pomázaniu oleynemu/ ktoremu dułzne y ćielefne błogofławieńftwo y zbáwienie przywłáftzacie y przypifuięćie [mówiáć podczas chrztu] Ia ćiebie máżę oleiem zbáwiennym: Tho ięft/ tákowym Oleiem/ dla ktorego ludzie będą zbáwieni. Wiem/ że tełz potym przykładaćie s krzyżykiem [tj. czyniáć znak krzyża] Kryftulá/ ále táb nádáremne/ imię iego fwięte w vfthá wálze bierzećie *KrowObr* 83; [uczeń pyta:] Skądże to tedy ięft/ iż káždęgo [apostóła] z ośobná imię do káždęgo człónku [tj. części Skłádu Apostolskiego] przypifáné ięft? (-) Acz to dobrze wiem: że piłmá Apoftółów niektórch nie mamy/ które do tych człónków/ o którch zmiánkę małz/ przykłada ymy: ále żebyś wtym wátpić miał/ áby ináčey miáło być/ nie rádzęć. *BiałKat* 68v; [to, że Ewangelia nazywa Maryję i Józefa rodzicami, nie dowodzi, że Jezus był synem Józefa:] Na przod iż ięft *Synechdochica locutio*/ to ięft mowá táká/ ktora

dla iednego/ y drugich przykłada/ iáko dla iedney włafney mátki może y oyczymá názwać z nią weśpołek rodzicámi. *CzechRozm* 160; *ModrzBaz* 86v.

przykladać do czego (8): *OrzRozm* G4v; Gdyż ná nas Sálomon woła/ ábychmy prawdziwie á mocnie łtali przy thych wiernych á nieodmiennych łłowiech Páná náfzego. Vpomináiąc á vpewniáiąc nás w tym/ ábychmy do nich nic nie przykládáli áni przyczyniáli *RejPos* 190, 284; *BiałKat* 68v; *CzechEp* 51; *ActReg* 46; ZOłniérz Quárćiąny/ który ma łie we wzyłtkim záchowác wedle Conłtutuciiéy *Anni 1591* [...]: do któráy to przykládamy/ áby [...] *SarnStat* 366. Cf »słow(k)o przykladać«.

przykladać komu czego (1): O niełzczéjna gębo á niełzczéjne pioro/ ktore ty łmiełz álbo piłać álbo wyznáwác kogo inłzego łwiętym niłzi tego Páná prawdziwego [...] Oto łłuchay á łłuchay márna bełtio [tj. *człowieku*]/ iáko Pan z niebá tylko łie miánuie być łwiętym/ á ielzcze ktemu przykláda łobie thytułu/ iź prawdziwy. *RejAp* 38v.

przykladać k(u) czemu (4): *KromRozm II* łv; *RejPosWstaw* [110²]v; Ian Olbr(acht) potwiérdfa Kázimiérzá Oycá Státutá/ przykládáiąc knim łwoie. *SarnStat* 915 *marg*, 907.

Z przysłówkiem ilościowym zastępującym dopełnienie bliższe (2): *RejPos* 284; A cóż rádźiłz Iendrzeiu? [...] Y łam iuz báczyć możelz/ że moie połługi V téy pániéy nie wázné/ któr é zna czás [!] długi [...] Iákiem ia dáry dawał? iákiem rymy łkládał? A dźiś mię włtyd: bom więcáy/ niź było/ przykládał. *KochFr* 64.

Ze zdaniem dopełnieniowym [w tym z zapowiednikiem: to (11); iż, że (9), aby (3)] (12): Abowiem kazał łye im [Bóg Żydom] kápłanow [...] dokłádać [...]: To ktemu przykládáyąc/ kto by kolwyek z pychu rołkazánya kápłáńłkyego łłuchác nyechćyál/ iź tákowy myál być zábit *KromRozm II* łv, d3; A ia zásię to powiedam [...]/ iże ludzie nigdy nie mogą być ták łwiętołliwi/ áni dołkonále práwi/ áby się zgołá żadnego wyłłępku nigdy dopułłćić nie mieli: y to ielzcze przykládam/ że wiele bywáło ludzi cnoty y náuki [...]/ ktorych się łprołne wyłłępki dźierzály *ModrzBaz* 6; Naprzod wielgi y łtary łwiádek Ireneus [...] (wyłłowiłzy kołłioł Rzymłki y to powiedziawłzy/ iź [...]) [...] to przykláda/ iź zá czáfu Klemenł Papiéża [...] gdy w Koryncie [...] wielka łię niezgodá włzczeńá [...] *SkarJedn* 123; *CzechEp* 51; *ActReg* 46; Náołtátek to przykládamy/ y tym nas y potomki náfze obowięzuiemy: áby poddánym ták Biłkupim iáko Kápitulnym [...] było wolno [...] do Królá Iego M. ápellowác *SarnStat* 1127, 366, 536, 948, [1023], 1104.

Ze zdaniem dopełnieniowym nawiązującym do dopełnienia dalszego w zdaniu nadrzędnym (1): A przypomniawłłfy łłowá páńłkye do Pyotrá/ Tył yełł Pyotr. rć. przykláda [*papieź Damazy*] o łobye/ iź yełł yego namyáłłkyem *KromRozm III* P4.

Z połączeniem przytoczenia ze zdaniem dopełnieniowym (1): Dokłáda ielzcze dáley Pan náfz/ czyniác nam lepłzá otuchę o łtałłłci náfzey/ á twirdząc obietnicámi łwemi rozłiczne pociechy náfze/ przykládáiąc tho: Iź ktho zwycięzy á wytrwa aż do końcá/ vczynię go filarem w kołłiele Bogá moiego *RejAp* 41.

Z przytoczeniem [w tym z zapowiednikiem: to (4), te słowa (1)] (18): *OpecŻyw* 99v; Páweł S. [...] pedagogyem to yełł dźyecínnym wodzem álbo łprawcá zakon [tj. *Stary Testament*] zowye/ iź przezeń żydowye ku wyerze Kryłtułowey przyprowádzeni być myeli. Ale wnet przykláda: Gdy wyárá

przyślzá/ yużefmy nye pod pedágyem/ to yeft/ pod zakonem. *KromRozm II* i2v, kv, f2v, rv; A powyeda [św. Paweł]/ iż dwoyákyey tci godni [kapłani]/ ktorzy dobrze rządzą [...]. Y przykłada: zwálfczá/ álbo nawyęcey ci/ ktorzy około fłowá y vczenya prácuyá. *KromRozm III* K4v, G7, H5, K4v, M5v, M6v, N7, O2; *OrzRozm* G4v; Chrístus powftawfzy zmartwych/ iuż więcey nie vmiera/ śmierć mu więcey niebędzie pánowála. A to co w tymże Artykule [Składu Apostolskiego] przykładaia (Trzeciego dnia)/ Pleban ma wykłádác/ áby ludzie nie mnimáli/ iż Pan Chrístus przez wftytki trzy dni w grobie był. *KuczKat* 50; *CzechRozm* 109v; PANowie Senatorowie/ ktorzy po téy Conftitucieiéy náftawác będą/ poniewáz téż przy nas ładzą/ máia do piérwzych przyfiąg Senatorfkich w przyfiędze fwéy té fłowá przykłádác: et in iudicio iufte fententiam dicam. *SarnStat* 36, 90.

W połączeniu szeregowym (1): kto fię trafi á śmie y chce/ tedy mu wolno v Lutheranow fłowem Bożym fzermowác/ miefzác/ wywracác/ przykłádác/ y odmieniác/ przemieniác/ wykłádác. *ReszPrz* 44.

Zwroty: »jeszcze przykładać« = *etiam adiungere* *Modrz (3):* *RejAp* 38v; *ModrzBaz* 6; Rzekłem/ iż zápalczywa miłość Chríftufowá domu Bożego/ żadnemu Papielkiemu Kápláncowi nie fłuży [...]: bowiem tego/ y żadnemu Chríftus nie rofkazał: otoż to iefzcze do tego przykładam. Iż [...] *CzechEp* 51.

»słow(k)o przykładać« [w tym: do czego (1)] (2): Owe znaki parentheses wiedz że fię tu nigdy indziej niekláda/ iedno gdzie ktore słowko dla fładnieyfiżego z rozumienia [!] przykładam *BudNT przedm* d3v; *SarnStat* 36.

Szeregi: »przykładać abo (ani) przyczyniac« (2): ktore [postanowienie] nieomylnie y wiernie á wiecznie on [*Duch Św.*] iuż fwiátu poftánowić raczył/ frodze zákázuiác/ áby iuż żaden tey fmiáłości nie był/ áby do tego co iuż więcey przykłádác ábo przyczyniac fmiál *RejPos* 284, 190.

»ani przykładać, ani ujmowác« (1): Tákże téż wiemy o Moizelzu/ tákże téż y o wfzytkich Prorokach/ iż im frodze záwždy rofkázowano/ áby to co fłyfzeli z głofu fzczyrego Páńfkiego/ áby to głofno obwoáli fwiátu [...]/ á nic áby nie fmieli áni przykłádác áni wymowác od tego głofu ftráfzliwego *RejAp* 11v.

c. O terytorium: przyłączać [co] (1) :

W połączeniu szeregowym: Wfzákże chcąc Ziemie przerzeczone Litewkie [...] w przefpieczeńftwie y pewnéy obronie poftáwić [...]: téż Ziemie [...] przyłączywfzy ie przerzeczonému Królestwu Polfkému powtóre wcielamy/ y práwie wwnętrzności kłádziemy/ przywłáczamy/ złączamy/ przyłączamy/ fprzymierzamy/ y ná wieki przykłádamy [*annectimus* *JanStat* 745]/ fkázuiác oné [...] Koronie Królestwa Polfkiego *SarnStat* 987.

d. O abstraktach [co] (17) :

przykładać do kogo, do czego (8): *KrowObr* 159v; [św. Jakub Patriarcha] Ták modlitwą y pokorą do obietnic Bofkich fobie pomagał: nie tylko im dufáiac/ ále téż pracą fwoię do nich przjkłádaiác *SkarŻyw* 348; *PowodPr* 67; *SkarKaz* 311a, 312a, 349b, 454a; Dla tegoż do Monárchy y Krolá/ przykłada ludzki rozum rádę y práwá/ krocząc [*lege: krocąc*] y okrełzáiac moc iego *SkarKazSej* 691b.

przykładać k czemu (1): GDyby fie mnie kto rádził/ iákoby dobrego/ Człowieká miał ftánowić/ we wfzech fprawach iego. Tedybych mu wyftáwił/ tego Spytká cnego/ By brał ná wfzem wizerunk/

s cnotliwych łpraw iego. Abowiem vkaż mi kto/ k zacnemu łtanowi/ Coby iefzcze przykłádác/ niechay káždy powie. *RejZwierz* 61v.

Zwrot: »[czemu] moc przykłádác« = *czynić prawomocnym* (2): włzytkié y koždé z ofobná Przywileie [...] Nálzé y Przodków nálznych [...] ninieyfzym Przywileiem odnawiamy/ vtwiérdzamy/ pochwalamy/ y wieczną im moc przykłádamy y przydáiemy [*robur perpetuum apponimus et addimus JanPrzyw* 11]. *SarnStat* 53 [*idem*] 888.

»przykłádác nad to« (1): O iákoż fię łtąd [z *powodu wiary w konieczność zadośćuczynienia za grzechy*] wielka krzywdá dzieie krwi nadroźzey odkupicielá nálzego/ poniewaź oná dofyć vczyniá zá włzyftkie/ á my iákoby nie vfáiąc y niemáiąc dofyć ná iego dofyćvczynieniu/ chcemy iefzcze nád to przykłádác cóś z nálznych vczynkow? *WysKaz* 25.

Szereg: »przykłádác i przydawać« (2): *SarnStat* 53, 888 *cf* »moc przykłádác«.

α. *W konstrukcjach oznaczających zwielokrotnienie [co]* (5) :

przykłádác do czego (1): Lecz ty/ pánie/ złość zówždy przykłáday do złości/ Niech [*źli ludzie*] nie vznáią twoiéy litości. *KochPs* 101; [*WujBib Eccli* 5/5 (*Linde*)].

przykłádác ku czemu (3): Nápierwey Barwierz wšelki: Ma poznać przyrodzenia zioł [...]. Drugie: ma też poznać niemocy aby łprawuicz lekarłtwo: nie przykłádał gorączego ku gorączemu, á tak y zimnego ku zimnemu *FalZioł* V 96; Czego iefli ktorzy nie czynią [*nie ufają w boże miłosierdzie*]/ á iż tylko łobyé ony przypadki łwe przed oczy przekłádáią/ tedy iedno po próznicy žal ku žalowi tym wiecey przykłádáią. *LubPs* R5.

przykłádác na co (1): Zá odpulfczony thobie grzech/ nie bądź bez boiáźni/ áni przykłáday grzechu ná grzech [*neque adicias peccatum super peccatum*] *Leop Eccli* 5/5.

Zwrot: »jedno do drugiego przykłádác« (1): Bączny nierychłó wierzy/ áni domyłom łwoim dufa/ do potępienia bliźniego. Czeka vwaźáiąc/ y iedno do drugiego przykłádáiąc/ áź fię co pewnego pokaże. *SkarKazSej* 662a.

e. *O sumach pieniężnych* (2) :

α. *O nakładach* (2) :

[*przykłádác do kogo na kogo, na co* [= *dokłádác się do opłat*]: Item ci Kmiecie przykłádają do mieszczan na stacyą Królewską mc. 1/24. *LustrKrak* I 119; Na pasturza do gromady przykłádają ... na rok 30 gr *LustrWpol* I 46.]

Zwrot: »swego przykłádác; z swego mieszka przykłádác« (1;1): A cóś widzyał tę ordę [*tj. dworzan*]/ co fie to broiá/ A mnimalz y tá dármo áby fię łtroiá. Chociaý łwego przykłáda ále przedfię łupi/ Káždyby nie rad łtrácił nigdy ná łwey kupi. *RejWiz* 69; De suo apponere, Z łwego miełzká przikłádác. *Mącz* 310a.

β. [*O dochodach: doliczać, uwzględniać [co]*: Wedle tego rejestru [*ekonoma dzierzawcy*] za wymiary wszelkiego zboża, przykłádając folusze: dębne stępy, telko się nalazłó pro integro anno ... mc. 33/4/0 *LustrKrak* I 14.]

f. *Dodawać (o sumowaniu liczb)* (1) : Adnumero seu Annumero, Prziliczam/ przikłádam/ prziráchuyę. *Mącz* 253c.

g. *O jednostkach czasu; w konstrukcji oznaczającej zwielokrotnienie [co ku czemu] (1)* : Boś ty [Boże] był ząwždy łáfkaw prósbom moim/ Y daiefz dobrym dźiedzictwo ná źiemi. Dni ku dniom będziefz królowi przykłádał/ Opátuiąc go nieprzebrányim wiekiem *KochPs* 88.

4. *Przyrównywać, odnosić; equiparare Mącz [kogo, co] (5)* :

przykładać do czego (3): [biskup Bazylis] ofiárował Celárzowi troie chlebá ięczmiennego [...]. Celarż záfie kazał mu dáć fiáná mowiąc/ ięczmieniem konie karmiá iáko y fiánem. Rzekł Bázylis/ gárdziłf dárem Bożym ktory Pan Bog ludzyem dał ku żywności/ á ty gi przykłádałf do fiáná bydłęcey potráwy *BielKron* 157; *WysKaz* 18.

przykładać ku czemu (2): AEquiparo, Prizirownawam/ zrownawam/ przikłádam yedno ku drugiemu. *Mącz* 280a, 280a.

W porównaniu (1): Item, wśyftkie przezyłki y *condemnatię* do onégo Státutu iáko pod łznur przykłádaia. *SarnStat* 1296.

5. [Bić, uderzać:

Zwrot: »dobrze [= silnie] przykładać«: Y pocznie fię wtydzic okrutnik y ná káty wołác/ áby dobrze przykłádáli. *SkarŻyw* 72.]

6. *Przyzwyczająć, wdrażać, przystosowywać (3)* : Accomodo, Adhibeo, adapto, apte colloco – Złączam, Przikłádam ftofsuię Szikiuę. *Calep* 14a; Apto, Convenienter aliquid rei aliqui iungo, seu accomodo – Przikłádam. *Calep* 85a.

przykładać kogo ku czemu (1): *GliczKsiąż* K5v cf *Szereg*.

Szereg: »ćwiczyć i przykładać« (1): Rzymyánie záfwie gdy yáką łpráwę myeli myeć ná Ratułfu/ zwykli byli zaráz fynty łwe s łobą brác [...] áby zá młodu mogli obaczawác łpráwy [...] oycow łwych/ ku tákyemu theż rozumowi á godności fiebye ćwiczyć y przykłádać *GliczKsiąż* K5v.

7. *W zwrocie*: »pilności przykładać« [w tym: w czym (3), do czego (1), około kogo (1), k czemu (1)] = starać się usilnie; *navare, dare operam, satagere, studere Mącz; adhibere diligentiora Modrz; curam subinferre Vulg* (11) : *BibRadz* *5; Studeo, id est, do operam alicui rei, Vczę fie/ pilnuyę czego/ ćwiczę fie w czym/ leżę nád czym pilności wftáwiczności y prace przikłádam *Mącz* 423b, 242d, 369a; Tu dopirkofz pilności przykłáda w tey mierze/ Iákoby go w domu łwym mogłá pohámowác/ Slubuiąc fie mu ná wżem ináčzey záchowác [córka ojcu]. *HistLan* C4; Bo záprawdę [...] to iefł rzecz łzkáráda/ gdyż w omyćiu brudu ćielefnego álbo zmázy iákiey ná łzácie wielką pilność czynimy/ tákże wielkiey pilności nieprzykłádamy/ iákoby iáfność dułzna plugáwym zakálem grzechowym zácímiona niebyła. *KuczbKat* 215; Gdyż y w inych wśythkich łpráwach náłzych/ chcemyli co s pożytkiem wykonać/ pilności wielkiey przykłádamy: tákżec też w łluchániu łłowá Bożego tey nam napirwey potrzebá. *RejPosRozpr* c4; ci [którzy się rozleniwia] iáko powiedam/ chocia vmieiętnościá y rádá wiele mogá/ ále iz tego nieużywáia/ á do tego wftáwiczney zabáwy áni pilności nieprzykłádáia/ bywa to/ iz y to co w nich przyrodzenie ábo pilność łpráwiłá/ zniłzczeie á potym y zginie. *ModrzBaz* 8v; *SkarŻyw* 571; Nuż zás około chorych iákiey pilności przykłádáia/ áby ozdrowieli. *ReszHoz* 120; A wy tez [!] k temu pilności wżelákiey przykłádáia/ dodawaycie w wierze wálzey cnotę/ á w cności vmieiętność *WujNT* 2.*Petr* 1/5.

*** *Bez wystarczającego kontekstu (1)* : Applico – Prizirowniwam, przikłádam. *Calep* 84a.

Synonimy: **1.** okładać; **2.** dodawać, przydawać; **b.** przyczyniać; **c.** jednoczyć, przyłączać; **6.** nauczać, przyzwyczajając.

Formacje współrdzenne cf KŁAŚĆ.

Cf **PRZYKLADAJĄCY, PRZYKLADAN, PRZYKLADANIE**

PP